Esquema A

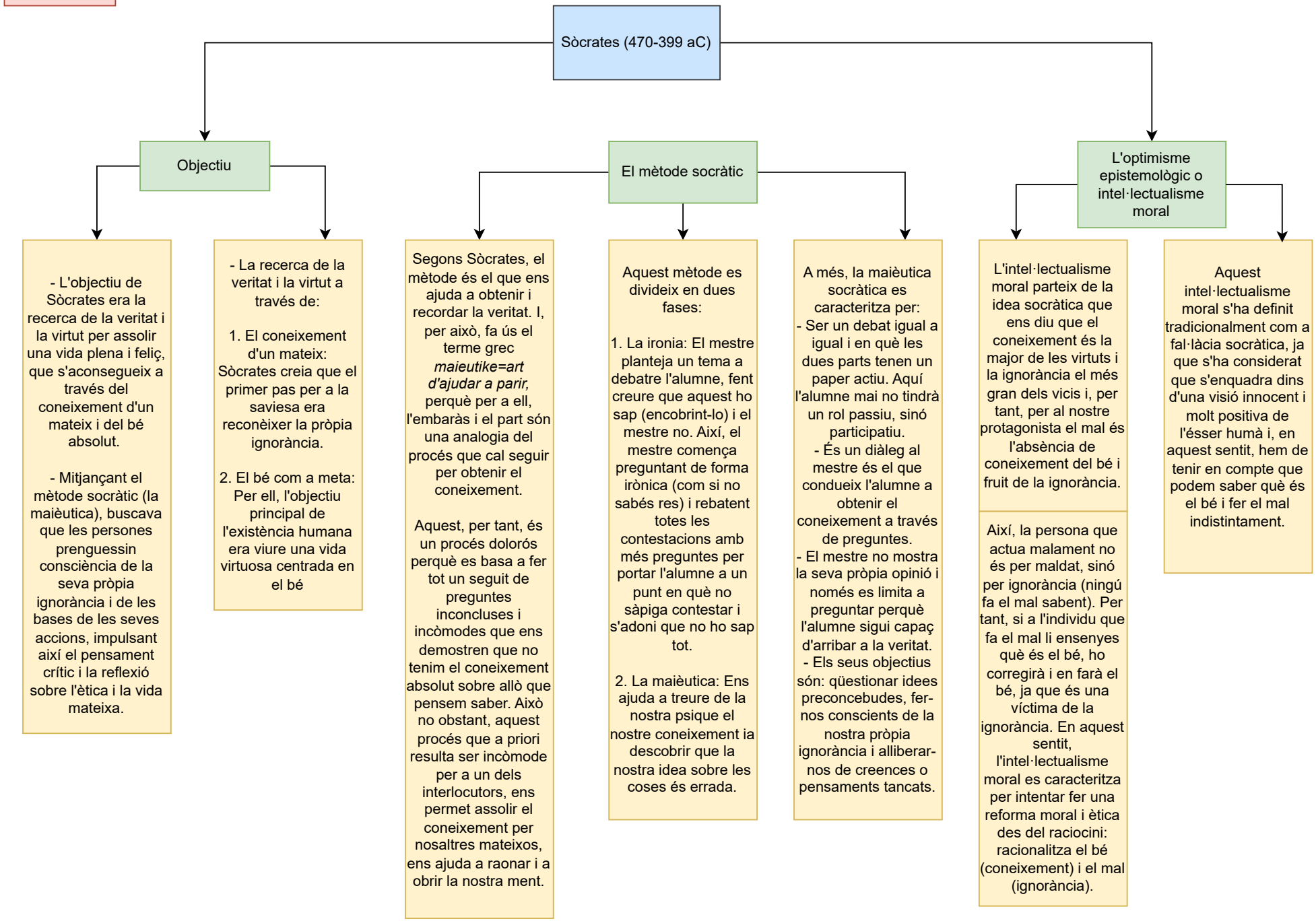
Sòcrates (470-399 aC)
Objectiu
El mètode socràtic
L'optimisme epistemològic o intel·lectualisme moral
- L'objectiu de Sòcrates era la recerca de la veritat i la virtut per assolir una vida plena i feliç, que s'aconsegueix a través del coneixement d'un mateix i del bé absolut.
- Mitjançant el mètode socràtic (la maièutica), buscava que les persones prenguessin consciència de la seva pròpia ignorància i de les bases de les seves accions, impulsant així el pensament crític i la reflexió sobre l'ètica i la vida mateixa.
- La recerca de la veritat i la virtut a través de:
1. El coneixement d'un mateix: Sòcrates creia que el primer pas per a la saviesa era reconèixer la pròpia ignorància.
2. El bé com a meta: Per ell, l'objectiu principal de l'existència humana era viure una vida virtuosa centrada en el bé
Segons Sòcrates, el mètode és el que ens ajuda a obtenir i recordar la veritat. I, per això, fa ús el terme grec *maieutike=art d'ajudar a parir,* perquè per a ell, l'embaràs i el part són una analogia del procés que cal seguir per obtenir el coneixement.
Aquest, per tant, és un procés dolorós perquè es basa a fer tot un seguit de preguntes inconcloses i incòmodes que ens demostren que no tenim el coneixement absolut sobre allò que pensem saber. Això no obstant, aquest procés que a priori resulta ser incòmode per a un dels interlocutors, ens permet assolir el coneixement per nosaltres mateixos, ens ajuda a raonar i a obrir la nostra ment.
Aquest mètode es divideix en dues fases:
1. La ironia: El mestre planteja un tema a debatre l'alumne, fent creure que aquest ho sap (encobrint-lo) i el mestre no. Així, el mestre comença preguntant de forma irònica (com si no sabés res) i rebatent totes les contestacions amb més preguntes per portar l'alumne a un punt en què no sàpiga contestar i s'adoni que no ho sap tot.
2. La maièutica: Ens ajuda a treure de la nostra psique el nostre coneixement ia descobrir que la nostra idea sobre les coses és errada.
A més, la maièutica socràtica es caracteritza per:
- Ser un debat igual a igual i en què les dues parts tenen un paper actiu. Aquí l'alumne mai no tindrà un rol passiu, sinó participatiu.
- És un diàleg al mestre és el que condueix l'alumne a obtenir el coneixement a través de preguntes.
- El mestre no mostra la seva pròpia opinió i només es limita a preguntar perquè l'alumne sigui capaç d'arribar a la veritat.
- Els seus objectius són: qüestionar idees preconcebudes, fer-nos conscients de la nostra pròpia ignorància i alliberar-nos de creences o pensaments tancats.
L'intel·lectualisme moral parteix de la idea socràtica que ens diu que el coneixement és la major de les virtuts i la ignorància el més gran dels vicis i, per tant, per al nostre protagonista el mal és l'absència de coneixement del bé i fruit de la ignorància.
Així, la persona que actua malament no és per maldat, sinó per ignorància (ningú fa el mal sabent). Per tant, si a l'individu que fa el mal li ensenyes què és el bé, ho corregirà i en farà el bé, ja que és una víctima de la ignorància. En aquest sentit, l'intel·lectualisme moral es caracteritza per intentar fer una reforma moral i ètica des del raciocini: racionalitza el bé (coneixement) i el mal (ignorància).
Aquest intel·lectualisme moral s'ha definit tradicionalment com a fal·làcia socràtica, ja que s'ha considerat que s'enquadra dins d'una visió innocent i molt positiva de l'ésser humà i, en aquest sentit, hem de tenir en compte que podem saber què és el bé i fer el mal indistintament.

Esquema B

Allò universal

Allò universal és descrit pel mateix Sòcrates com un concepte abstracte i ho defineix com la idea que dos objectes diferents poden tenir el mateix nom perquè són la mateixa cosa, perquè compleix una funció determinada i perquè posseeixen característiques similars.

Però cal tenir en compte que aquestes característiques que determinen una cosa o objecte no són materials, sinó immaterials i que no canvien amb el pas del temps. És a dir, puc tenir un llapis de fusta que amb el temps es pot deteriorar, però el seu concepte es manté estable. Important així, el concepte que tinc sobre una cosa i no pas l'objecte en si.

Aportacions de la filosofia de Sòcrates I

La filosofia de Sòcrates no només es limita al seu **mètode** socràtic, a **l'intel·lectualisme moral** a **allò universal**, sinó que hi va haver altres punts en què va destacar el seu pensament. Dins les característiques de la filosofia socràtica, destaquem les següents.

El seu concepte de la filosofia

Per a Sòcrates la filosofia havia de ser predominantment pràctica, és a dir, que havia d'estar dirigida a discutir, debatre i reflexionar sobre grans qüestions com la justícia, el bé, política, religió, la virtut o la democràcia, així com, ensenyar-nos a viure, a obtenir el coneixement intrínsec en nosaltres ia diferenciar entre el bé i el bé.
Així, la filosofia es construïa dialogant, per això ell no va escriure res; considerava que escriure-la feia perdre temps per fer la veritable filosofia, que desdibuixava la seva essència i que acabava quedant obsoleta.

La reflexió des del logos/raó

Sòcrates va ser dels primers savis a reflexionar sobre els grans dilemes ètics (el bé, la política, la religió, la justícia, la virtut…) des del logos/raó i no des del mythos/mitologia.
És a dir, que per a ell l'explicació als grans dilemes s'ha de trobar en la raó i l'objectivitat, per tant, racionalitza la moral i la religió. A més, la raó s'erigeix com allò més important: entén l'ànima com la part més important de l'individu, i la raó és el jo conscient.

La saviesa i la virtut

Dins la filosofia socràtica destaquen dos conceptes que van de la mà, la saviesa (on es troba la felicitat de l'home/equilibri) i la virtut: la saviesa és aquella que aconseguim qüestionant tot allò establert, pensant per nosaltres mateixos i sent conscients dels nostres límits (la humilitat).
Per tant, la saviesa és la que ens porta a la felicitat, la que ens ajuda a conèixer-nos a nosaltres mateixos (inductivisme), la que ens dóna llibertat, la que ens ajuda a controlar els nostres instints, la que ens dóna un equilibri intern i, sobretot, la que ens porta cap a la virtut i ens allunya del pitjor dels vicis seria, la ignorància.

L'ensenyament i l'adquisició del coneixement

Un altre dels punts claus de la filosofia de Sòcrates és el concepte d'ensenyament, que es basa en el contructivisme. Aquella en què la persona genera i construeix el seu propi coneixement sense deixar-se influenciar, ja que, el coneixement és innat a nosaltres, només necessitem algú que ens ajudi a recordar-ho.
A més, Sòcrates va revolucionar l'ensenyament: no cobrava per les classes, s'orientaven a pocs individus i el seu mètode era plenament pràctic. És a dir, per a ell, l'alumne havia de ser un subjecte actiu, havia de ser partícip del seu propi aprenentatge i no limitar-se a obtenir coneixement de manera teòrica, tal com promulgaven els sofistes.

Esquema C

Aportacions de la filosofia de Sòcrates II

La religió personal

També resulta molt interessant la idea que té el nostre protagonista sobre la religió, la qual va xocar directament amb el concepte religiós de la Grècia Clàssica. Per a ell, la vivència religiosa havia de ser una cosa intimista, personal i en què no es necessités un edifici públic per adorar o parlar amb un déu, sinó que valdria establir el nostre santuari de la consciència al nostre interior.
Per tant, Sòcrates no creu en la religió grega tal com establia el dogma: ell ens parla del daimon o el seu déu/ la consciència, el nostre jo interior, la teva veu interna que et diu que has de fer i qui media entre els déus i l'home.

La política com una activitat de savis

Sòcrates afirma que el poder hauria d'estar ostentat per persones especialistes o savis de la política i, per tant, no tothom estaria capacitat ni hauria de governar. Així, critica que un dels vicis de la democràcia és permetre que els ignorants arribin al poder i, a més a més, Sòcrates no serà defensor d'aquesta forma de govern.

L'embolcall filosòfic que aborda Sòcrates

El mètode

L'intel·lectualisme moral

Allò universal

El seu concepte de Filosofia

La saviesa i la virtut

El coneixement del JO

La religió personal

Reflexió des del logos/raó

L'adquisició del coneixement i l'ensenyament

La política com una activitat dels savis

Esquema D

Algunes anècdotes

Cert dia Sòcrates, un ric atenès va encarregar a Sòcrates l'educació del seu fill.

El filòsof li va demanar per aquella feina cinc-cents dracmes, però a l'home li va semblar un preu excessiu.

Expliquen que a Sòcrates se'l veia contínuament passejant pel mercat principal de la ciutat d'Atenes.

Té raó. Li aconsello que ho compri i així en tindrà dos

Sòcrates

Per aquests diners em puc comprar un ase

Ric atenès

Mestre, hem après amb vostè que tot savi porta una vida simple. Però vostè no té ni tan sols un parell de sabates.

No obstant, cada dia ho veiem al mercat principal, admirant les mercaderies. Podríem ajuntar alguns diners perquè es pugui comprar alguna cosa?

Deixeble

Tinc tot el que desitjo, però m'encanta anar al mercat per descobrir que segueixo sent completament feliç sense tot aquest munt de coses.

Sòcrates